

conversus, aut novitius, utriusque sexus, et etiam Tertiarii s. Francisci, aut s. Dominici qui gestant habitum, et vivunt in communitate sub obedientia Prælati; Suar. Nav. Bonac. etc. communiter. Idem dicit Fagnan. currere pro mulieribus que vivunt in conservatoriis, licet non approbatis a Papa. Adem dicit Renzi currere pro seminaristis et pueris collegiorum, ut sunt Neapoli pueri Pietatis, s. Honuphrii; etc. Idem dicunt Suar. Fagnan. Tourn. et Ronc. de eremitis qui voto, aut pacto se adseribunt servitio alicujus loci sacri sub Episcopi subjectione, aut (ut dicit Castrop.) qui vivunt sub aliqua regula cum voto obedientiæ. Cæterum communiter dd. dicunt eremitas vagos non gaudere tali privilegio, licet ex Episcopi licentia alicui ecclesiæ deservirent (1).

51. Dicitur 3. *Manus injecerit*. Intelligitur qualibet percussio realis, et externe gravis cum peccato mortali facta, sive manibus, sive baculo, etc. Sed recte animadvertunt Suar. Castr. Bon. etc. quod quoties injuria censetur gravis ratione reverentiæ clerico debitæ, sufficit qualiscumque percussio etiam levis ad incurrendam censuram, cum in hoc Canone debeat interpretatio large sumi, ut favorabilis statui ecclesiastico (2). Quapropter dicunt dd. incurrere hanc censuram, 1. eum qui expuit in faciem clerici, aut eum coinquinat luto, aut aquam in eum infundit, aut vestem scindit, capillos evellit, aut aliquid aliud de persona illius, ut pileum, pallium, etc. 2. Qui eum in carcerem conjicit, aut in alium locum, unde egredi nequit sine dedecore. 3. Qui eum insequitur ut in fossam cadat, aut excutatur ab equo; improbable est etiam incurrere eum qui illum insequitur etiam sine ullo fine, si accidit ut clericus cadat dum fugit, licet alii etiam probabiliter id negant. 4. Qui violenter ferit, aut percutitequum, cui clericus insidet,

(1) Lib. .7 n. 274. — (2) N. 272. et 273.

aut habens eum retinet; Suar. Castrop. Bon. Laym. Salm. etc. communiter. 5. Qui aliqua injuriosa actione clericum afficit, etiam eo consentiente; Suar. Bon. Coninch. et Salm. ex cap. *Contingit, de Sent. excomm.* Sed advertunt Bonacina et Croix, quod tunc censura non esset *lata sententiæ*; sed *ferendæ*, dum in eodem textu dicitur; loquendo de tali casu, *excommunicatur*. Et idem dicunt Con. et Salm. quod non currit quando consensus clerici auferret ab actione esse injuriosam. At. autem sit excommunicatus clericus qui seipsum percutit ira percussus; affirmant Laym. Navar. Suar.; sed probabiliter negant Castr. Tol. Barbosa Croix Tourn. etc., quia revera Canon videtur loqui tantum de diversa persona, quæ clericum lædit (3).

52. Non incurritur autem excommunicatio, si percussio gravem non irrogat injuriam; hinc non incurrit, 1. fur qui furatur clam crumenam aut vestem clerico; secus si vi hoc faciat, ut dicitur dd. cum communi. 2. Non incurrit qui percutit joco, aut sine culpa gravi: *nec clerici* (excommunicantur,) *si sint plene ætatis, et non ex odio, vel invidia, vel indignatione, sed levitate jocosa, se ad invicem percutere contingat*. Idem dicunt Bon. Fill. Laym. Mol. Salm. Castr. etc. currere de pueris Tonsura, aut minoribus ordinibus initiatis, qui se invicem pugnis percutiunt, licet sanguis e naribus emanet; quia tales percussiones non reputantur graviter injuriosæ, licet (addit otus) percussio esset gravis; sed hoc intelligendum, modo illa non fuerit deliberata. Idem valet si esset casualis, aut ob propriam defensionem, aut proxime conjunctorum, aut honorum. 3. Non incurrit excommunicationem qui in percutiendo non peccat graviter defectu advertentiæ, aut consensus, ob iram subitanam, ut communiter dicunt Suar. Bonac. Laym. Castr. Con. et Salm. Sed hic

(3) N. 274.

quæritur an incurrat qui percutit ignorans percussum esse clericum, sed animo paratus eum percutiendi etiamsi cognovisset? Alii affirmant; sed communissime et recte negant Suarez Vasq. Bon. et Alii; quia ad incurrendam censuram non sufficit voluntas interpretativa, sed requiritur actualis. Secus vero si percussor dubitaret quod ille sit clericus, aut si eum percuteret animo afficiendi eum injuria, sive sit clericus, sive laicus. Si vero ignorantia est crassa, dicimus cum Sanch. Covar. Croix etc. non excusari percipientem; *to enim suadente diabolo*, non requiritur jam dolus, uti voluit Silv. Felint. etc., sed importat tantum ut adsit peccatum mortale. Incurrit etiam qui percutit clericum, quem putaret esse alium clericum quem lædere intendit; quia jam irrogat injuriam statui clericali (1), ut diximus *Tr. 10. n. 85*. Non incurrit 4. Prælati, magister, aut pater qui percutit (sed moderate) clericum qui minoribus ordinibus initiatus est; et idem dicunt rationabiliter Salm. de fratre majore ætate, cui curæ esset clericus, ut infertur ex cap. *Cum voluntate, 54. §. Si quis, de Sent. excomm.* ubi conceditur id omnibus, *qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum graduum... duxerint corrigendos*. Ita etiam permittunt dd. Prælati, et magistris ecclesiasticis corripere etiam clericos in *Sacris*, modo correptio sit moderata. Sed fit dubium, an ita possint etiam parentes? Negant Laym. Mol. Castr. etc.; sed probabiliter affirmant Suar. Tourn. Conc. Val. Avil. Bon. Salm. Con. etc. dum in cap. 1. *de Sent. excom.* excusatur jam magister, *si scholarem jam clericum (quamvis sit plene ætatis, ut prius ibi dicitur) intuitu discipline, vel correctionis percusserit*. Igitur si potest magister percutere clericum perfectæ ætatis, qua de re intelligitur etiam clericus in *Sacris*, non solum intuitu disciplinæ, sed etiam cor-

(1) L. 7. n. 275.

rectionis, tanto magis poterit pater, cujus principaliter est filios corripere (2). 5. Excusatur, ut dicitur *c. Si vero, 3. de Sent. exc.* *Qui in clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter (agentem) inventum manus injecerit violentas*; secus si persona non est ita ei conjuncta; notant tamen Nav. Tourn. Conin. Croix etc. quod hujusmodi percussor tunc tantum excusatur a censura, cum percutit eodem actu, aut paulo post. Præterea recte dicunt Laym. et Nav. non excusari virum qui ex proposito etiam expectat clericum, et postea eum in adulterio deprehensum percutit: num tunc non verificatur quod deprehendit eum in delicto, dum eum expectat ad delictum. Contra rationabiliter Suar. Sayr. Sylv. Salmant. etc. excusant mulierem quæ percutit clericum qui eam sollicitat, cum illa non potest alia via se liberare, etiamsi ille eam tentasset solis gravis verbis; sed hoc intelligendum est, quando mulier pro tali sollicitatione reperiretur in periculo labendi (3). Circa vero absolutionem a tali excommunicatione quando possit concedi ab Episcopo, et quando a Papa, vide dicenda in *Tract. 20. de Priv. n. 46. 47. et 48.*

III. De excommunicationibus reservatis Papæ in Bulla Cæne.

53. Principalis excommunicatio in hac Bulla est in hæreticos, in eorum fautores, in eorum libros legentes. Primo igitur loco incurrunt præfatam excommunicationem hæretici: sed ad eam incurrendam 1. requiritur ut hæresis sit formalis; nempe ex errore intellectus, etiam pertinacia, ita ut quis velit eam amplecti opinionem, non obstante quod sciat illam esse oppositam Ecclesiæ doctrinæ, ut docet s. Thomas (4) cum communi. Dictum est, *non obstante quod sciat*, quia ignorantia licet supina excusat ab hac censura; quia

(2) N. 275 v. 5. si præl— (3) Ib. v. 6. si percutiatur.— (4) 1. part. quæst. 32 a. 4.

tunc deest hæc pertinacia, quæ hæresim formalem constituit. Imo, ut dicitur probabiliter Suarez Azor. Castropal. Salm. Bann. Sayr. etc., excusat etiam affectata: dum non contradicit Ecclesiæ, qui nescit se Ecclesiæ contradicere, quæcumque ignorantia id nesciat (1). Si quis autem dubitat de rebus Fidei positive iudicando dubium esse aliquod dogma, certe hic incurrit censuram tanquam hæreticus; prout communiter dicunt Sanch. Vasq. Bon. Salm. etc. ex c. 1. de Heret. Qui autem dubitaret negative, non jam iudicando, sed suspendendo iudicium, peccaret quidem, sed non incurreret censuram, quia tunc non adest electio pertinax contra id quod sentit Ecclesiæ; ita Canus San. Beranus Salm. Tanner etc. (2). Requiritur 2 ut error sit externus verbis aut signis, per se aut per circumstantias hæresim manifestantibus; unde dicunt Laym. et Salm. non incurrere censuram, qui diceret: *Non est Deus*, tacendo *to* Jesus Christus (3). Requiritur 3. ut manifestatio sit per se peccaminosa, unde non incurrit qui manifestat errorem suum consilium exposcendi fine. Requiritur 4, ut ipse manifestet suam hæresim animo eam profitendi; secus tam in hoc quam in aliis casibus, in quibus non incurritur censura, potest absolvi hæresis a quolibet confessario (4). Cæterum ad incurrendam excommunicationem, sufficit errorem esse externe manifestatum, licet aliis non fiat notus; Azorius Avil. Corn. etc. cum comm. (5). Et constat ex praxi aliquarum facultatum quas Pontifex solet concedere Missionariis; nam solet concedere facultatem absolvendi ab hæresi, modo complicem non habeat, quæ utique alias non est hæresis externata et nemini nota.

54. Secundo loco incurrunt hanc excommunicationem, ut exprimitur in Bulla, *credentes, fautores, receptores*, et defensores, Illi dicuntur

credentes qui externe ostendunt se consentire erroribus, dicendo v. gr. *Ego credo quod credit Calvinus*, aut *Calvinus fuit vir sanctus. Fautores* sunt qui laudant hæreticum, aut ei auxilium præstant ad fugiendum; aut cum possint eum capere, aut punire omittunt, cum teneantur id facere ex officio. *Receptores* sunt qui domi excipiunt, aut occultant hæreticum, ne puniatur. *Defensores*, qui impediunt iudicem, quominus capiat, aut puniat hæreticum, aut qui defendunt eorum errores, licet interne aliud sentiant et credant (6). Dicunt autem Tolet. Castr. etc. huiusmodi fautores incurrere excommunicationem, licet id non agant animo favendi hæresi, sed ut opitulentur conjuncto, aut amico; sed probabiliter id negant Sot. Azor. Laym. Salmant. Arriaga et Sanch. cum s. Bonav., quia Ecclesiæ ideo damnat præfatos fautores in quantum favent hæretico, uti hæretico, non autem ut propinquo aut amico (7). Quod si fautor jam cum effectu opitularetur hæretico, ut eum a iudicis manibus subtrahat, licet ille postea capiatur, non excusatur a censura, ut recte dicunt Sayr. Graff. Castrop. et alii (contra Sanch. et Suar.), quia jam verificatur quod cum effectu faveat hæresi (8).

55. Tertio loco incurrunt excommunicationem, uti dicitur in Bulla, *scienter retinentes, legentes, imprimentes, defendentes libros hæreticorum de religione tractantes, vel hæresim continentibus, ex quavis causa publica vel occulta; quovis ingenio, vel colore*. Et idem dicunt Salm. currere (juxta Decreta pontificia) de illis qui vendunt, emunt, aut transferunt dictos libros, aut impediunt quominus tradantur Episcopo (9). Hic quaeritur an Episcopi legere possint libros prohibitos? Videbatur posse, cum omnes Episcopi, ubi non adest

(6) N. 306. — (7) N. 307. — (8) N. 308. — (9) N. 284. et 285

formale tribunal S. Officii, sunt inquisitores nati, qui procedere valent via ordinaria adversus delinquentes in materia Fidei; sed negandum cum Sylvio Barb. et Bonac. (1) ex bullis Julii III. *Cum meditatio*. Pauli IV. *Quia in futurorum* et Pii IV. *Cum pro munere*, relatis ab auctoribus præfatis, ubi inhibetur tam Episcopis, quam inquisitoribus lectio librorum vetitorum. *Præterquam* (excipitur) *senioribus et commissariis hæreticæ pravitate*: To commissariis intelligitur de iis inquisitoribus, quibus cum committitur aliqua particularis causa, legere indulgetur libros ad illam materiam concernentes, sed tantum pro eo tempore quo permanet commissio, ut Bonacina loco citato explicat, dicens: *Exceptis inquisitoribus commissariisque pro tempore deputatis, durante illa deputatione*. Et hic, transeunter advertatur, quod in laudata Bulla. *Cum pro munere*, Pii IV. præseribitur libros prohibitos non tantum retineri non posse, sed nec etiam lacerari ab aliquo, aut comburi, sed deferendos esse ad inquisitores vel Episcopos, ubi tribunal S. officii non manet.

56. Ad incurrendam tamen hanc censuram, quatuor requiruntur conditiones: 1. ut scienter legantur aut retineantur illi libri: unde excusatur ignorantia etiam crassa, et affectata, ut dictum est n. 8. Sed non excusatur ille qui legeret, etc. librum, sciens fama, aut dicto unius testis fide digni, quod liber sit prohibitus, ut dicunt communiter Lug. Sanch. Bonac. Croix etc. (2). 2. Requiritur ut auctor sit hæreticus, unde non sufficit quod sit infidelis, Suar. Sanch. Castr. Salm. etc. Libri tamen Thalmud, et alii Hebræorum sunt prohibiti per Bullas s. Pii V. et Clementis VIII. Dicunt autem recte Holzman, inter hæreticos habendos esse etiam

(1) Sylvius t. 3. q. 111. a. 3. quæ. 4. con. l. 2. in fin. Barbosa de Pot. Episc. p. 3. Alleg. 90. n. 8. Bonac. t. 3. Disp. 4. q. 2. p. 4. n. 40. — (2) L. 7. n. 296.

illos, qui ex professo agunt de hæresi, licet tacito nomine circumferantur; nam eorum auctor supponendus est certe hæreticus (3).

57. III. Requiritur ut liber hæretici aut tractet de religione, aut contineat aliquam hæresim: adeoque ut ille sit prohibitus, sufficit ut contineat unum tantum errorem adversus fidem, licet non tractet de religione, ut recte dicunt Sanch. Castr. Salm. et Bonac. (quicquid dicat Busemb. cum aliis) (4), aut tractet ex professo de religione, aut de dogmatibus, aut de Canonibus, aut ritibus aut de materia spirituali. Dicit autem Croix cum Pignat. excusari qui raderet errorem a libro, et legeret reliquum; quia liber non amplius contineret hæresim. Sed huic se opponunt Suar. Bon. et Sanch. dicentes, quod illa abrasio particularis non tollit communem prohibitionem libri. In hoc mihi arridet distinctio P. Sporer: Si liber tractat ex professo de religione, abrasione non obstante, etiam prohibitus remanet liber, juxta Bullam, quæ prohibet omnes libros hæreticorum de religione tractantes. Secus vero si liber ageret de rebus indifferentibus, prout de philosophia, aut de historia, excepta historia Centuriatorum, aut huiusmodi, quæ in substantia agit etiam de religione. Commun. cæteroquin dicunt Suar. Tol. Castr. Croix etc. quod incurrit censuram qui legit sine licentia tales libros prohibitos, etiam ad confutandos errores, et sine periculo perversionis, dum in Bulla vetantur legi *ex quavis causa vel colore*; excipiunt tamen Laym. Dicast. Holzman. Elbel etc. si quis doctus legeret, ut convinceret, aut converteret aliquem hæreticum particularem, et necessitas non pateretur moram, cum tempus non suppetat quo possit obtineri licentia (5). Hæc licentia obtinenda est aut a Papa, aut a S. C. Indicis, aut Concilii; dumtaxat in casu ma-

(3) N. 282. — (4) N. 283. — (5) Ib. in fin.

gnæ necessitatis, ait P. Viva, potest eam concedere Episcopus (1).

58. IV. Requiritur ut lectio sit materia notabili, nam communiter in hoc admittunt dd. parvitatem materiæ. Hanc parvitatem autem dicunt Sanch. Vivald. Sa etc. esse etiam unam paginam; sed hæc opinio est nimis laxa. Alii contra, ut Graff. et Reginald. dicunt esse tres aut quatuor versus. Alii denique, ut Marchant. Holzm. Spor. Elb. Croix melius distinguunt, habita ratione finis prohibitionis, et dicunt quod si in aperiendo libro occurril hæresis, potest incurri censura etiam legendo paucos versus, cum possit ibi adesse periculum perversionis: secus autem, si ibi agitur de alia materia sine ullo errore (2). Cæterum potest incurri censura in legendo solo proœmio, aut indice, aut præfatione, cum legitur in quantitate notabili; Laym. Bonac. et Busemb. (3).

59. Quæritur hic 1. an incurrat censuram qui audit alium legentem suo jussu? Affirmant Azor. Silv. Pignat. etc.; sed probabiliter id negant Navar. Conic. Sanch. Castr. Filliuc. Croix et Viva; et Sporer Sousa et Stephanus excusant etiam a peccato si illi qui audit non adest periculum perversionis (4). Quæritur 2. an incurrat qui legit epistolam, aut concionem seorsim impressam? Affirmat Suar. sed communius et probabilius negant Laym. Sanch. Busemb. Holzm. Marchant. Salm. Bon. Castr. et Lugo, nam talis scriptura non potest dici liber; et cum agatur de re odiosæ nempe de pœna, stricte interpretandum (5). Quæritur 3. an incurrat excommunicationem qui legit manuscripta hæreticorum? Negant Azor. Viva Spor. etc. cum Sylvio, qui refert etiam Declarationem S. C.; sed constanter affirmant Suar. Pignat. Sanch. Croix Holzm. Dicast. et alii, dicentes quod manuscripta etiam veniunt sub nomine librorum, prout

(1) N. 299 v. facult. — (2) L. 7. n. 284. — (3) N. 292. — (4) Ibid. — (5) N. 293.

ante inventionem artis typographicæ libri dicebantur, et nunc libri, ubi adnotantur baptizati, confirmati etc. a Rituali libri dicuntur, sicut etiam appellantur libri acceptorum, et datorum, libri regestorum etc. Et respondetur ad Decr. S. C. non satis constare, sicut dicunt Croix et Salm.; cæterquin advertit in expurgatorio Romano prohiberi generaliter sub pœna excommunicationis omnes scripturas hæreticorum, usquedum approbentur ab Episcopis (6). Advertendum tamen quod Bened. XIV. quotquot libros prohibuit, etiam manuscripta comprehendit, ut videre est in suis Bullariis. Item cum edita esset quædam dissertatio manuscripta adversus Bullam ab eodem editam super Bullam *Unigenitus*, ipse etiam illam prohibuit. Item declaravit quod, prohibito libro in uno idiomate, intelligitur ille prohibitus, in quocumque alio sit translatus.

60. Contra non sunt prohibiti 1. libri catholicorum qui referunt verba alicujus hæretici, ad eum confutandum; Suar. Laym. Nav. Azor. Sanch. etc. communiter (7). 2. Libri catholicorum, ubi adsunt notæ alicujus hæretici; modo (recte limitant P. Suar. Pignat. etc.) tales adnotationes, sive scholia non essent adeo copiosa, ut potius ex iis constaret liber, quam ex auctoris scripto (8). 3. Libri hæreticorum philosophici, aut alterius materiæ, sed ab erroribus immunes, nam (ut diximus n. 57) etiamsi sit ibi scriptus aliquis error incidenter jam ille prohibitus est, quicquid dicat Bus. cum aliis.

61. Refert hic aliquam dare notitiam de indice librorum prohibitorum ex mandato Pauli IV. edito, et approbato etiam a Clemente VIII. Hic index tres librorum classes constituit. Prima constat ex libris hæreticorum, qui continent (ut dictum est) hæresim, aut tractant de religione. Secunda ex libris catholicis, sed continentibus aliquam errorem

(6) 293. — (7) N. 286. — (8) N. 286.

aut contra Fidem, aut contra bonos mores, sed hi non sunt prohibiti, donec adnotentur in indice, ut dicit doctissimus Lupo: modo non sint illi qui generaliter sunt prohibiti ab iudice. Tertia ex libris, qui circumferuntur tacito auctore, et hi, ait idem Lupo, nec prohibiti sunt, nisi aliquam contineant doctrinam pravam: et tanto minus si produntur cum approbatione Ordinarii, ut hodie communiter videtur adolevisse usus. Præterea sunt prohibiti omnes libri Hæresiarcarum, licet non tractent de religione: item libri hæreticorum (ut superius innuimus) donec permittantur ab Episcopis; Biblia judicaria, in quam Sixtus V. inflxit excommunicationem reservatam. Et item prohibita sunt in indice omnia scripta damnata tanquam suspecta de hæresi, aut de falso dogmate, sub excommunicatione, sed non reservata, ut dicunt Pignat. et Suar. (1). Licet referant Salm. S. Pium V. talem excommunicationem sibi reservasse.

62. In Bullæ vigore incurrit excommunicationem non tantum qui legit, sed etiam qui refinet præfatos libros hæreticorum. Qui forte eos haberet, tenetur ad eos consignandos aut Episcopo, aut inquisitoribus, juxta præceptum Julii III. et Pii IV. Et loquendo de locis ubi inquisitio erecta est, dicit P. Suar. cum aliis, quod incurreret censuram qui eos igni daret; sed eum excusant Sanch. Pignat. Salm. Croix, dicendo quod qui librum cremat, non potest dici quod librum teneat (2). Et revera Bened. XIV. cum damnasset aliquos libros, præcepit aut consignandos, aut cremandos. Cæterum non excusatur qui retinet librum alterius nomine, sive pignori, sive commodato, sive deposito; aut qui eum apud alium teneret, quia cum ipse retineat

dominium, etiam dicitur quod ipse retineat, cum possit pro libitu eum repetere; Suarez Sanch. et alii communiter. Et hic notetur propositio 45. ex damnatis ab Alex. VII. quæ dicebat: *Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri etc.*; dicit tamen Croix cum aliis quod excusaretur qui librum reponeret in loco sequestrato, qui in quolibet monasterio assignari solet. Et qui consignaret librum alicui habenti licentiam, cum pacto non amplius eum repetendi, nisi post expurgationem, aut post licentiam obtentam, ego nescirem eum damnare; et tanto minus si librum ei donaret cum pacto repetendi tantum cum licentiam obtinuerit (3). Excusaretur etiam qui librum paulum temporis retinet v. g. per unum vel alterum diem; ita Laym. Sanch. Sayr. Bon. et alii communiter. Et admittunt hoc Cast. et Viva, in quantum ad excusandum eum a censura, licet ille in illo modico tempore animum haberet illum semper retinendum; ut dicunt, deest tunc materia gravis facti. Præterea Laym. Pignat. Sayr. Sanch. Graff. etc. etiam excusant eum, si diutius librum retineat, expectans tempus opportunum quo tradat Superiori vel alteri habenti licentiam (4).

63. Multi alii autem (ultra præfatum casum hæresis) sunt casus Bullæ Cœnæ, quibus annexa est excommunicatio. Expediit hic principales adnotare. Et sunt in eos qui surripiunt bona Christianorum naufragantium, licet in littore inventa, modo non habeantur ut derelicta. In dominos qui in terris suis sine privilegio imponunt tributa; tale privilegium habent reges, respública, et etiam universitates, cum id ad subveniendum civium necessitatibus expediens est: ita Vasq. Dic. Salm. Viva, etc. In piratas deprædentes Christianos in mari ecclesiastico. In falsificatores litterarum apostolicarum. Qui a iudicibus ecclesiasticis

(1) L. 7. n. 288. et 289 — (2) N. 299. (3) N. 293. — (4) N. 295.

avocant causas spirituales, aut trahunt clericum ad tribunal laicale. In usurpantes jurisdictionem aut fructus beneficiales. In vexantes Romipetas, aut eum qui illinc regreditur ob negotia ad Sedem apostolicam spectantia. Alii casus minus usuales videri possunt in Opere (1); sed hic tandem notandum quod Clemens VIII. imposuit excommunicationem reservatam in absolventes a casibus *Bulle Cœnæ* sine facultate (2).

PUNCTUM IV.

DE SUSPENSIONE, DEGRADATIONE SIVE DEPOSITIONE, DE INTERDICTO, ET CESSATIONE A DIVINIS.

64. 65. et 66. I. De suspensione.
67. II. De depositione, et degradatione.
68. 69. et 70. III. De interdicto.
71. IV. De cessatione a Divinis.

64. Et I. de suspensione. Suspendio est censura qua clericus functiones aliquas ecclesiasticas exercere prohibetur. Certum est peccare graviter clericum exercentem functionem aliquam sibi ob suspensionem vetitam, nisi excusetur, aut quia exercet Ordinem non sacrum, aut sacrum, sed non solemniter, ut docent s. Anton. Habert. Tourn. Salm. etc. contra Suar. et Nav., aut quia exercet illum ex ignorantia aut metu gravi, aut in parva materia: Bonac. Tourn. Salm. etc. (3). Hic quaeritur 1. an incurrat irregularitatem clericus exercens actum a quo suspendus est? Multae adsunt sententiae; sed illa quae nobis magis arridet cum Ronc. et aliis, sic distinguit: si suspensio imposita est per modum statuti, aut praecipit ob delictum futurum, aut etiam praeteritum, sed habens effectum successivum, tunc reus incurrit, juxta *cap. 1. de Sent. et re jud. in 6.*; secus autem si suspensio lata est per sententiam in punitionem delicti omnino praeteriti, quia tunc suspensio habet rationem merae poenae, non jam censurae; nam censura non

(1) N. 309 ad 44 — (2) L. 7. n. 344. in fine. — (3) N. 343. v. est certum.

potest imponi ob delicta omnino praeterita (4), sicut diximus *num. 8.* Quaeritur 2. an Episcopus suspendus a Pontificalibus incurrat irregularitatem, si ea exercet? Negant Silv. Innoc. Abbas, etc. dicentes quod tunc Episcopus non exercet Ordinem sacrum: innitentes illa sententia quod Episcopatus non sit Ordo, licet opposita sit valde probabilis cum Bell. Sanch. Tourn. et aliis (vide *Append. 3. de Exam. etc. cap. 2. n. 27. in fine*). Nihilominus negari non potest quin tale exercitium sit actus Ordinis sacri, sin distinctus, saltem extensus. Quod si Episcopus suspendus celebraret Missam solemnem cum Pontificalibus, dicimus quod peccaret, sed non incureret irregularitatem, quia celebrando non exerceret actum substantialem Ordinis episcopalis, sed solius sacerdotalis, a quo non est suspendus (5).

65. Suspendus non toleratus invalide exercet jurisdictionem. Toleratus vero exercet valide, sed illicite, si requisitus non est ab aliis; Busemb. Salm. etc. (6). Alii autem, etiam si clericus esset nominatim suspendus, probabiliter dicunt ut Suar. Castrop. Holzm. et Salm. non teneri sub culpa gravi ad eum vitandum, et subjungunt esse omnino illicitum fidelibus audire Missam sacerdotis suspendi (7).

66. Suspendio alia fertur ad tempus, alia in perpetuum. Alia est a beneficio, aut ab aliqua functione ipsius: alia ab officio, quae comprehendit tam suspensionem ab Ordine, quam a jurisdictione. Notandum 1. quod suspendus absolute, intelligitur suspendus tam a beneficio, quam ab Ordine; Laym. Busemb. etc.; adeo suspendo tunc interdictum est quodlibet exercitium Ordinis et jurisdictionis. Sed notandum cum s. Thoma (8), quod suspendus ab Ordine, non proinde est suspendus a jurisdic-

(4) N. 314. — (5) Ib. dub. 2. — (6) Ib. v. 4. suspendus. — (7) N. 438. et seq. — (8) Suppl. q. 22. a. 3.

tione; et ita etiam dicunt cum communi Suar. Nav. Tourn. Fagnan. etc. quod suspendus ab officio, non ideo est suspendus a beneficio, modo supplere faciat per alios functionibus officio debitis. Excipitur tamen si delictum sit enorme, *cap. 10. de Purg. Canon.*, aut si reus permaneret per annum suspendus, *cap. Cum bonae de Aetat. et qualit. etc.* Notandum 2. quod suspendus a beneficio non est suspendus ab officio. Quare tenetur ad Horas canonicas, et alia ad onera officii, licet privatus sit fructibus. Hoc tamen non intelligitur, quando suspensio est ob delictum omnino praeteritum, sed quando est imposita ob contumaciam, a qua suspendus possit libenter liberari: Suar. Fill. Coninc. etc. communiter. Imo dicunt Tourn. Avil. Renzi, etc. quod si beneficiatus est occulte suspendus, et adimplet onera, potest sibi retinere illam partem fructuum, quae spectat ad substitutum (1). Suspendus autem a beneficio a proprio Episcopo, non intelligitur suspendus ab aliis beneficiis quae extra diocesim haberet, modo Episcopus non exprimeret; quia tunc, licet illa beneficia non subdantur Episcopo, est tamen subjecta persona suspendi; Tourn. Pont. et Renzi (2). Dicimus praeterea, cum sententia probabiliori Suar. Laym. Antoine, etc. contra Bonac. quod si suspendus acquirit novum beneficium, collatio potest recte irritari, sed non est nulla ex se, cum id non sit expressum in lege; imo ex *cap. Cum bonae, de Aetat. et qualit. etc.* oppositum deducitur (3). Notandum 3. quod suspendo a beneficio non est interdictum praesentare, et conferre alia beneficia, licet jus ei competat ratione ipsius beneficii; Busemb. etc. (4). Notandum 4. quod, suspensa communitate, non intelliguntur suspensae personae illius; sed sola communitas, quoad officia et beneficia, quae in communi illa possidet; Bonac. Salmant., etc.

(1) L. 7. n. 316. — (2) Ib. dubit. 2. — (3) Ib. dubit. 3. — (4) Ib. v. 6. suspendus.

cum s. Thoma. etc. communi. Et si particulares exercerent functiones communitati vetitas, peccarent utique sed non incurrerent irregularitatem, nam talis prohibitio non esset proprie censura; Suar. Castrop. Ronc. Salm. etc. Quod si suspensio est imposita tam communitati, quam personis, tunc non incurunt innocentes, *cap. 2. de Constit. (5)*. Notandum 5. cum Nav. Bon. Salm. Busemb. etc.; quod si Praelatus diceret, *oretenus, Ego te suspendo*, haec potius dicenda esset prohibitio quam suspensio; nam non praesumitur velle in hoc ille peccare, cum velint sit Praelatis suspendere sine scriptura (6). Notandum 6. quod ex veriori, et communissima sententia Suar. Sot. Laym. Sanch. Salm. etc. (contra Nav.), suspensio totalis nempe ab omni usu officii, aut ab aliquo illorum ad tempus notabile, non incurritur, nisi per peccatum mortale; secus autem, si suspensio esset partialis, aut totalis ad breve tempus, v. g. per aliquot dies, aut per hebdomadam, aut esset ferendae sententiae (7). Notandum denique quod Episcopi, et omnes confessarii possunt absolvere a suspensione imposita ad tempus, aut conditionate; tempore illo elapso, aut verificata conditione, ipsa ex se cessat (8). Qui vero desideraret scire suspensiones in particulari quae in Ordinandos latae sunt, videat in *Append. 3. de Examine, etc. num. 46* Suspensiones autem generales in *jure* adnotatae sunt in opere (9).

67. 2. De depositione et degradatione. Depositio, et degradatio non sunt censurae, sed sunt suspensioni similes: hac differentia tamen, quod illae auferunt jus radicale ad beneficia, et prohibent usum Ordinis in perpetuum, quod quidem non efficit suspensio. *Depositio* alia est verbalis, et haec proprie dicitur depositio, quae relinquit privilegium Canonis, et fori:

(5) N. 317. v. quando — (6) Ib. v. 40. si praelatus. — (7) N. 321. — (8) N. 322. — (9) N. 318.

alia est realis, et hæc proprie dicitur *degradatio*, quæ privat exercitio officiorum, et privat beneficiis, et privilegio Canonis, et fori cum certa solemnitate, et ad semper, sine spe restitutionis. Dictum est, *exercitio*, quia ordo non potest tolli: unde degradatus tenetur ad votum castitatis jam emissum, et ad horas canonicas, et invalide contraheret matrimonium (1). Degradatio non potest celebrari nisi ab Episcopo, sed depositio potest fieri etiam ab ejus Vicario: in depositione potest dispensare Episcopus sed in degradatione solus Papa. Depositio non potest fieri nisi in casibus expressis in jure, et in delictis atrocioribus; degradatio autem fit tantum in criminibus gravissimis, nempe hæresis manifestæ, calumniæ in proprium Episcopum, sodomix frequentatæ (2), et similia.

68. 3. De *interdicto*. Interdictum est *censura qua prohibetur usus divinorum officiorum, aliquorum Sacramentorum, et sepulture ecclesiasticæ*. Dividitur interdictum in locale, personale, et mixtum. Per locale prohibentur divina officia in loco dumtaxat: per personale certis personis aut communitati prohibentur: mixtum denique afficit immediate et locum et personas. Dividitur etiam interdictum in generale, et particulare. Quando interdictum est generale, interdicta civitate, interdicuntur etiam suburbia, et etiam ecclesiæ exemptæ Regularium, et tunc omnes tenentur illud servare, etiam Episcopus, qui illud tulit, excepto Pontifice. Licitum est tamen civibus, qui causam non dederunt interdicto, alio ire ad assistendum divinis officiis. Interdicta parochia, interdictæ intelliguntur omnes capellæ, et cæmeterium contiguum; *Cap. Si licitas, de Sent. Excom.* (3). Interdicto populo, non interdicti intelliguntur clerici, peregrini, studentes, quia isti non sunt partes populi; dd. cum com-

(1) N. 323. et 324 — (2) L. 8. n. 326 et 327. — (3) N. 330.

muni. Contra interdicto clero, non intelliguntur interdicti laici, *cap. Si sententia, de Sent. excomm. in 6.*; nec Religiosi, nisi habent officium aut beneficium in illo populo, nec alii clerici qui ibi nullum habent officium. Ab interdicto generali personali eximuntur 1. Episcopi (qui exempti sunt etiam a suspensione generali). 2. Infantes et amentes rationis expertes; sed hi etiam privantur sepultura. 3. Innocentes, sed tunc, cum domicilium alibi collocant. 4. Exteri, licet ibi diutius incolant (4).

69. Effectus interdicti sunt 1. prohibitio divinorum officiorum (intelliguntur illa quæ a clericis tantum exerceri possunt, et in loco deputato), quibus assistere nequeunt nec interdicti ob culpam aliorum. Clerici tamen qui non sunt interdicti possunt celebrare, sed clausis valvis, sine sonitu campanarum, et expulsis interdictis (modo denunciati sint), *cap. Alma Mater, de Sent. excom. in 6.* Et si interdicti nolunt exire, debet cessari a celebratione sub pœna irregularitatis; sed advertunt Suarez Holmz. et Mazzot. hoc currere, quando celebratur in loco interdicto. Permittitur autem celebrare in festis Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis B. Mariæ, et in Octava Corporis Domini (5). 2. Prohibitio administrandi Sacramenta, exceptis Baptismo (qui potest dari etiam solemniter), Confirmatione, et Pœnitentia, quæ omnibus permittuntur, præter eos qui dederunt causam aut favorem interdicto, Eucharistia autem potest præberi moribundis, et etiam Extrema-unctio, ut dicunt Suar. Croix et Dicastill. contra Salm. et Sanchez. Item Coninch. et Laym. permittunt etiam matrimonium, et hoc est probabilius (contra Suarez) ex *c. Capellanus, de Fertiis*, ubi dicitur quod matrimonium possit contrahi quovis tempore (6). 3. Prohibitio sepulture; sed clerici, modo non sint nomina-

(4) N. 334. — (5) N. 333. — (6) N. 334.

tim interdicti, possunt sepeliri in ecclesia, etiam cum Missa; si autem ecclesia esset specialiter interdicta, possunt etiam in illa sepeliri, sed sine Missa. Sed laici non possunt sepeliri in ecclesia, et si forte ibi sepulti sunt, exhumari debent (1). 4. Clerici qui violant interdictum in materia gravi, peccant graviter, et exercendo Ordinem incurrunt irregularitatem. Ita etiam Religiosi qui incurrunt in super excommunicationem ipso facto. Laici vero peccant mortaliter, si recipiant sacramenta contra interdictum personale; sed si violant tantum locale, v. gr. assistendo divinis officiis, probabilius dicunt Laym. Bus. Sot. Silvest., etc. quod peccant tantum venialiter, modo ipsi non sint specialiter interdicti (2).

70. Possunt interdictum ferre omnes Superiores, qui possunt excommunicare. Ad interdicendum locum aut communitatem, requiritur peccatum nimis atrox, commissum a capite, vel a principalibus illius. Interdictum tamen ad breve tempus, et in ordine ad unum, vel alterum usum, potest incurri etiam ob peccatum veniale (3). Interdicta localia, et personalia in generali a jure communi lata et non reservata, possunt auferri ab Episcopis. Alia vero ab Episcopis lata, tantum possunt ab ipsis, vel a Papa auferri. Ab interdictis autem de jure personalibus, et particularibus non reservatis possunt absolvere quilibet confessarii approbati (4). Hic denique notandum, quod cessandum est a *Divinis* in ecclesia, et pro interdicta ipsamet habenda est cum ibi permittatur auferri stratum cuicumque personæ, quæ non sit regia dignitate fulcita; juxta Decretum quod retulimus *Tr. 4. n. 39.*

71. IV. De *cessatione a Divinis*. Hæc definitur: *Prohibitio clericis facta, ut abstineant ab officiis divinis, et ab ecclesiastica sepultura*. Putant autem Suar. et Fill. posse Episco-

(1) N. 335. — (2) L. 7. n. 336. — (3) N. 337. — (4) N. 338. et 339.

pum unum prohibere effectum, et non alium. Hæc cessatio non est interdictum, nec censura, nec imponitur per modum medicinæ ad removendam contumaciam, sed solum in signum mœroris, aut ad reparandam aliquam gravissimam injuriam Deo, aut Ecclesiæ irrogatam: et tenentur illud servare omnes cives illius loci, cui imponitur. Et dicitur communius Sanch. Bon. Salm. et alii quod tempore talis cessationis clerici privantur privilegio ipsis concesso tempore interdicti; conceduntur tamen illa Sacramenta, quæ permittuntur tempore interdicti. Cessatio imponitur ab eo qui potest imponere censuras, præcedente monitione: et ab ipsomet potest tolli, aut suspendi per aliquod tempus (5).

CAPUT III. De irregularitate PUNCTUM I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT IRREGULARITAS. I

72. *Definitio.*

73. *An irregularitas sit censura.*

74. *Divisiones irregularitatis.*

72. Irregularitas, licet non esset censura, quia tamen cum ea valde assimilatur, ei propterea annectitur: et definitur: *Est impedimentum canonicum susceptionem Ordinum sacerdotum, et susceptorum usum impediens*. Itaque irregularis non potest nec Ordinem suscipere, nec susceptionem exercere.

73. Quæritur an irregularitas sit censura? Affirmant Sot. Bon. Covar. et multi alii, dicentes essentiam censuræ, nempe esse pœnam ecclesiasticam, æque competere censuræ, et irregularitati. Alii autem communius, et probabilius, ut Suar. Bon. Castr. et Salm. cum aliis apud ipsos, id negant, dicendo esse illam impedimentum, sive inhabilitatem; et probant ex *cap. Querenti, de Verbor. signif.* ubi interrogatus Innoc. III. quid intelligendum nomine censuræ? respondit: *Quod per eam non solum*

(5) N. 340.